

โครงการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Signage System Design for the Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts. Mahasarakham University.

ธีรพงศ์ ไส่สุข¹, จุติรัตน์ นิมิตบรรณสาร¹

Teerapong Salaisook¹, Thitirat Nimitbansan¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของระบบป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อสารถึงบุคลิกภาพของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบุคลิกภาพของคณะฯ และแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบที่มีต่อผลงานออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ ผลของการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพของคณะฯ คือ มีสไตล์ กระฉับกระเฉง สมัยใหม่ และมีความเป็นมืออาชีพ สีที่ใช้ คือ สีกรมท่า และสีขาว ตัวอักษรที่ใช้ คือ ตัวเนื้อความใช้แบบตัวมีหัวกลมที่มีน้ำหนักเส้นอักษรเท่ากัน รูปร่างตัวอักษรมีลักษณะโค้งหรือเป็นสัน วัสดุที่ใช้ คือ สติกเกอร์และแผ่นอะคริลิค รูปแบบการนำทาง คือ การใช้ภาพแผนผังอาคารแต่ละชั้นแล้วระบุสถานที่

คำสำคัญ : เรขศิลป์ บุคลิกภาพ อัตลักษณ์องค์กร ระบบป้ายสัญลักษณ์

Abstract

Elements of a signage system that express the personalities of the faculty of architecture, urban design and creative arts were studied in this project at Mahasarakham University. The research methodology consisted of discovering the faculty personalities by using a questionnaire with the staff and using another questionnaire with a design expert in signage system design. The research revealed that the faculty's personalities were stylish, dapper, modern and professional. The selected colors were navy blue along with white chosen by the dean of the faculty. The selected font was a group of round type along with balanced line. The shapes of the alphabet were curved and bold. The selected materials were sticker and acrylic sheet. The navigation of the signage system was to indicate a location on a floor plan.

Keywords : graphic design, characteristic, corporate identity, signage system.

¹อาจารย์ประจำ, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Lecturer, Faculty of Architecture Urban Design and Creative Arts. Mahasarakham University

บทนำ

เนื่องจากระบบป้ายสัญลักษณ์เป็นระบบบอกทางภายในคณะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการรับรู้และบอกตำแหน่งสถานที่สำคัญหรือบอกทางสำหรับห้องเรียนหรือพื้นที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่บุคลากรทั้งภายในและภายนอกคณะ เป็นส่วนสำคัญที่รวมอัตลักษณ์ของคณะเพื่อใช้สื่อสารทางการออกแบบรวมถึงการร่วมเป็นส่วนหนึ่งในอาเซียนที่มีการรองรับภาษาต่างประเทศช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีแก่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์

แต่ทางคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ยังขาดระบบป้ายบอกทางที่มีประสิทธิภาพและสามารถบ่งบอกอัตลักษณ์ของคณะได้อย่างชัดเจน รวมถึงขาดการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางของโลกในการสื่อสารกับบุคลากรภายนอกที่เข้ามาติดต่อราชการหรืออื่นๆ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของงานวิจัยนี้เพื่อแก้ปัญหาของคณะในเบื้องต้นกับการก้าวสู่ความเป็นอาเซียนอย่างเต็มระบบ รวมถึงการศึกษาการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีรวมทั้งสามารถสื่อสารอัตลักษณ์ของคณะฯ สามารถบอกทิศทางสู่สถานที่สำคัญต่างๆ ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์อย่างมีประสิทธิภาพ สวยงาม และเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถนำทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ที่รองรับภาษาต่างประเทศในการก้าวสู่การเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน

วิธีการศึกษา

1. วิเคราะห์ระบบป้ายสัญลักษณ์เดิมของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์

2. วิเคราะห์และสรุปผลบุคลิกภาพของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์

ในขั้นตอนนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตขามเริง กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรภายในและบุคคลภายนอกคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ เลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาจำนวน 500 คน โดยแบ่งเป็น บุคลากรภายในคณะฯ (นิสิต คณาจารย์และบุคลากรสนับสนุน) จำนวน 250 คน และ บุคคลภายนอกคณะฯ 250 คน โดยเลือกแบบไม่เจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อบุคลิกภาพของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ โดยให้กลุ่มเป้าหมายทำการเลือกบุคลิกภาพที่คิดว่าสามารถสื่อสารถึงคณะฯ ได้ดีที่สุด 3 รายการจากทั้งหมด 48 รายการ จากนั้นรวบรวมผลเพื่อหาบุคลิกภาพที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมากที่สุด 3 อันดับแรก โดยใช้สถิติที่ใช้ในการประเมิน คือ ค่าร้อยละ (percentile)

3. วิเคราะห์และสรุปผลองค์ประกอบทางเรขาคณิตที่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของคณะและมีการกำหนดแนวทางการใช้งานไว้อย่างชัดเจน 3 องค์ประกอบคือ

- ตราสัญลักษณ์
- สี
- ตัวอักษร

ส่วนนี้จะป็นองค์ประกอบทางเรขาคณิตที่สามารถนำมาออกแบบได้เลยหรือสามารถเป็นแนวทางที่เป็นทางเลือกในการออกแบบ (สามารถเปลี่ยนแปลงบางองค์ประกอบเพื่อให้สื่อสารบุคลิกภาพที่เป็นคำตอบจากการวิจัย)

4. วิเคราะห์และสรุปผลองค์ประกอบของระบบป้าย นอกเหนือจาก ตราสัญลักษณ์ สี ตัวอักษร นั่นคือส่วนของวัสดุในการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์

5. นำองค์ประกอบทางเรขาคณิตที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ส่วนของแนวทางในการออกแบบมาบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา 1103404 การออกแบบกราฟิกเพื่อสภาพแวดล้อม (Environmental Graphic Design) ของนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาออกแบบนิเทศศิลป์ โดยแบ่งนิสิตเป็น 4 กลุ่ม ออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อสารบุคลิกภาพที่เป็นคำตอบจากการวิจัยรวมถึงการวิเคราะห์ผังพื้นที่และอาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์เพื่อศึกษาเรื่องการติดตั้งระบบป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสม

6. การประเมินผลการออกแบบ เป็นการนำเสนอรูปแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ของนิสิตทั้ง 4 กลุ่มแก่ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบรวมถึงผู้ที่รู้จักและเข้าใจในบุคลิกภาพของคณะฯ เพื่อประเมินผลความพึงพอใจที่มีผลการออกแบบระบบป้าย พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) คณะผู้บริหารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ จำนวน 7 ท่าน โดยใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามความพึงพอใจของคณะผู้บริหารคณะฯ ที่มีต่อการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์คณะฯ โดยให้ผู้ประเมินตอบตามระดับความพึงพอใจที่มีต่อองค์ประกอบต่างๆ ของระบบป้าย ดังนี้ 1.หน้าตาของสัญลักษณ์ 2. สี 3. ตัวอักษร 4. รูปแบบโดยรวม 5. ความเหมาะสมในการนำไปใช้งาน 6.วัสดุ ซึ่งเลือกตอบตามระดับความพึงพอใจที่กำหนดไว้ มี 5 ระดับ ดังนี้คือ

ความพึงพอใจมากที่สุด = 5 คะแนน

ความพึงพอใจมาก = 4 คะแนน

ความพึงพอใจปานกลาง = 3 คะแนน

ความพึงพอใจน้อย = 2 คะแนน

ความพึงพอใจน้อยที่สุด = 1 คะแนน

สรุปรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญเป็นความถี่ และใช้สถิติ ค่าร้อยละ (percentile) ในการประเมิน เพื่อหาผลงานที่ได้รับการพึงพอใจมากที่สุดมาเป็นแนวทางในการออกแบบ

7. นำข้อเสนอแนะที่ได้จากคณะผู้บริหาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มาเป็นแนวทางในการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ โดยข้อเสนอแนะต่างๆ มีดังนี้

- ควรปรับปรุงสัญลักษณ์บางส่วนให้เรียบง่ายและสามารถสื่อสารได้มากขึ้น

- ควรปรับปรุงสีจากสีเดิมที่ใช้คือ สีอัตลักษณ์คณะเดิมเป็นสีกรมท่าที่กำหนดจากคณะบดี โดยใช้คู่กับสีขาวในการออกแบบ

- ตัวอักษรในการออกแบบควรใช้ FONT TH SarabunPSK ในการออกแบบ

- วัสดุที่ใช้เป็นโลหะควรเปลี่ยนเป็นการใช้สติ๊กเกอร์ร่วมกับอะคริลิก ซึ่งสามารถสื่อสารบุคลิกภาพของคณะฯ ได้มากกว่า

- พัฒนารูปแบบของระบบป้ายให้สามารถสื่อสารบุคลิกภาพที่วิเคราะห์หามา คือ 1. Stylish (มีท่า มีสไตล์) 2. Dapper (กะทัดรัดกระฉับกระเฉง) 3. Modern (สมัยใหม่ หัวใหม่) และ 4. Professional (มีความเป็นมืออาชีพ) ให้มากขึ้น

- ระบบนำทางของป้ายยังขาดความเหมาะสมในการนำไปใช้งานควรปรับปรุงระบบโดยรวมเป็นการบอกทางโดยใส่ภาพผังอาคารในแต่ละชั้น พร้อมบอกห้องต่างๆ ในชั้นด้วยการใช้ตัวเลขในการกำกับแล้วอธิบายว่าตัวเลขนั้นๆ คือสถานที่หรือห้องใดในอาคาร

จากข้อเสนอแนะผู้วิจัยจะนำผลไปเป็นแนวทางในการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ต่อไป

8. สรุปผลการวิจัย และรวบรวมผลงานวิจัยเป็นรูปเล่ม

ผลการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหา
แนวทางการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์
ที่สามารถสื่อสารบุคลิกภาพของคณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ได้
อย่างเหมาะสม โดยสามารถสรุปส่วนสำคัญต่างๆ
ในการวิจัยดังนี้

1. บุคลิกภาพ

บุคลิกภาพของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
คือ 1. Stylish (มีท่า มีสไตล์) 2. Dapper (กะทัดรัด
กระฉับกระเฉง) 3. Modern (สมัยใหม่ หัวใหม่) และ
4. Professional (มีความเป็นมืออาชีพ)

2. การใช้สี

ผลสรุปการใช้สีสำหรับการออกแบบระบบ
ป้ายสัญลักษณ์จากข้อเสนอแนะของคณะผู้บริหาร คือ
ใช้สีกรมท่าที่กำหนดจากฉนวนดีโดยใช้คู่กับสีขาวใน
การออกแบบ

C100 M93 Y36 K57
R0 G4 B63
Hex : # 00043F

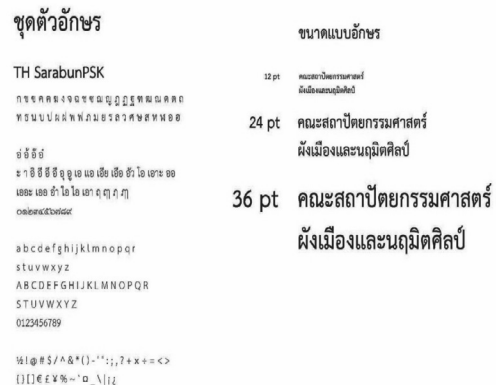
CO MO YO KO
R255 G255 B255
Hex : FFFFFFFF

ภาพที่ 1 สำหรับการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์จากข้อเสนอแนะของคณะผู้บริหาร

3. การใช้ตัวอักษร

การใช้ตัวอักษรในงานวิจัยครั้งนี้สามารถใช้
ตัวอักษรได้หลายประเภท แต่ที่ผู้บริหารคณะฯ
เสนอแนะและที่ผ่านการวิเคราะห์คือตัวเนื้อความ
แบบตัวมีหัวกลมแบบที่มีน้ำหนักเส้นอักษรเท่ากัน
รูปร่างตัวอักษรมีลักษณะโค้งหรือเป็นสัน ซึ่งคือชุด
Font TH SarabunPSK

โดยใช้กับระบบป้ายสัญลักษณ์ร่วมกันทั้ง
ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

**ภาพที่ 2 ชุดตัวอักษรสำหรับการออกแบบระบบ
ป้ายสัญลักษณ์จากข้อเสนอแนะของคณะผู้บริหาร**

4. วัสดุ

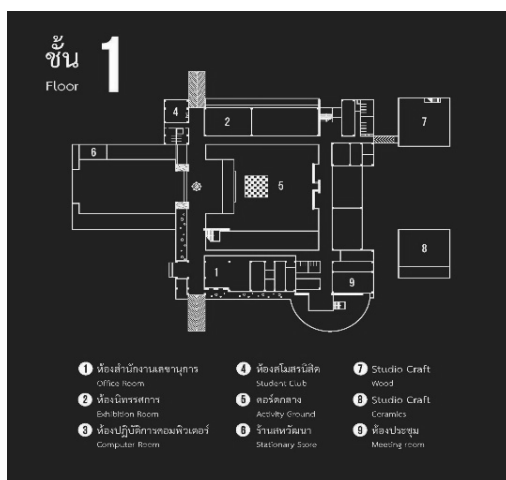
วัสดุที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบระบบ
ป้ายสัญลักษณ์ คือ พลาสติก ป้ายพลาสติกเป็นวัสดุ
ที่เหมาะสมใช้กับหลอดไฟและระบบไฟฟ้าสามารถ
ติดตั้งไฟฟ้าไว้ด้านหลังหรือภายในกล่องพลาสติก
สามารถเลือกได้หลายสีและมีน้ำหนักเบา ป้าย
พลาสติกสามารถปรับใช้งานได้กว้างกว่าวัสดุอื่นทั้ง
ยังไม่มีปัญหาในเรื่องการมอง โดยรูปแบบที่เหมาะสม
ที่สุดคือการใช้สติกเกอร์ร่วมกับอะคลิลิกจะ
สามารถสื่อสารบุคลิกภาพของงานวิจัยได้ดีที่สุด
ตามข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

ภาพที่ 3 วัสดุสำหรับการออกแบบระบบป้าย
สัญลักษณ์จากข้อแนะนำของคณะผู้บริหาร

5. รูปแบบการนำทางของระบบป้ายสัญลักษณ์

รูปแบบการนำทางของระบบป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสมจากข้อเสนอแนะของผู้บริหารเป็นการบอกทางโดยใช้ภาพผังอาคารในแต่ละชั้นพร้อมบอกห้องต่างๆ ในชั้นด้วยการใช้ตัวเลขในการทำกับแล้วอธิบายว่าตัวเลขนั้นๆ คือสถานที่หรือห้องใดในอาคารตามภาพ

ภาพที่ 4 รูปแบบการนำทางของระบบป้ายสัญลักษณ์จากข้อเสนอแนะของคณะผู้บริหาร

สรุปผล

ในการวิจัยครั้งนี้สามารถหาคำตอบขององค์ประกอบของระบบป้ายสัญลักษณ์ที่ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ โดยการหาคำตอบของบุคลากรที่เป็นตัวแทนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แล้วหาลำดับของระบบป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อสารบุคลิกภาพดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย อีกทั้งยังสามารถนำทางได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีการใส่ข้อความภาษาอังกฤษเพื่อรองรับการก้าวสู่ส่วนหนึ่งของอาเซียนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ตัวแปรหลักที่จะหาคำตอบขององค์ประกอบของระบบป้ายสัญลักษณ์คือบุคลิกภาพ หากเป็นไปได้ควรเพิ่มจำนวนแบบสอบถามให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อหาคำตอบบุคลิกภาพที่สามารถเป็นตัวแทนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ในกระบวนการการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาลำดับองค์ประกอบทางเรขาคณิตที่สามารถสื่อสารบุคลิกภาพของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ในงานวิจัยครั้งนี้ได้หาคำตอบการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) คณะผู้บริหารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์จำนวน 7 ท่าน โดยใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามความพึงพอใจของคณะผู้บริหารคณะฯ ที่มีต่อผลการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์คณะฯ โดยให้ผู้ประเมินตอบตามระดับความพึงพอใจที่มีต่อองค์ประกอบต่างๆ ของระบบป้ายจากนั้นนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์พร้อมกับข้อเสนอแนะไปดำเนินการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ โดยในขั้นตอนนี้ข้อมูลอาจจะยังขาดความละเอียดรอบด้าน หากเป็นไปได้ควรมีวิธีการสอบถามความเหมาะสมในการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ มากขึ้น เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ หรือ ผู้เชี่ยวชาญด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องที่ช่วยผลักดันให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา. (2543). *ระบบป้ายสัญลักษณ์*. กรุงเทพฯ : พลัสเพลส.
- ธีรวัฒน์ พจิณบุญศิริ. (2543). *การใช้ตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสารบุคลิกลักษณะในงานออกแบบเรขศิลป์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Shigenobu, K.(1984). *A Book of colors*. Tokyo : Kodansha International.
- Shigenobu, K.(1990). *Color image Scale*. Tokyo : Kodansha International.